

จริยธรรมในนิทานวิกรมจรีต : การศึกษาเชิงวิเคราะห์

นางรัชณี เกษชาติวงศ์ ณ อยุธยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-807-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012848

i 10293620

THE ETHICS IN THE VIKRAMA-CARITA : AN ANALYTICAL STUDY

Mrs. Rachanee Dechatiwong Na Ayuddhya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Eastern languages
Graduate School
Chulalongkorn University

1987

หัวข้อวิทยานิพนธ์

จริยธรรมในนิทานวิกรมจรีต : การศึกษาเชิงวิเคราะห์

โดย

นางรัชณี เกษาศิววงศ์ ณ อยุธยา

ภาควิชา

ภาษาตะวันออก

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาพานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ ลินสกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันดาคา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาพานิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ ลินสกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิสุทธ บุษยกุล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	จริยธรรมในนิทานvikramajit : การศึกษาเชิงวิเคราะห์
ชื่อนิสิต	นางรัชณี เกษาคิวศ์ ณ อยุชยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรานี พ้าพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ ลินสกุล
ภาควิชา	ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา	2529

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาจริยธรรมของท้าวvikramajit ผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นพระราชามีจริยธรรมดีเลิศ เป็นแบบอย่างของพระราชาในอุดมคติ และจริยธรรมอื่น ๆ ที่สอดแทรกไว้ในนิทานvikramajit เพื่อสอนจริยธรรมให้แก่นชนชั้นสูงและคนทั่วไป เพราะจากบันทึกของหลวงจีนฟาเหียนแสดงให้เห็นว่า จริยธรรมของพระราชาและคนทั่วไปเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้สังคมของคนอินเดียในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 5 ซึ่งเป็นรัชสมัยของพระเจ้าจันทรคุปต์ที่ 2 ผู้มีสมัญญานามว่า vikramajit มีความสงบสุขและเจริญรุ่งเรืองมากกว่าสมัยใด ๆ

เนื้อเรื่องของวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น 5 บทคือ บทที่ 1 เป็นบทนำกล่าวถึงความจำเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย บทที่ 2 ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับนิทานvikramajit ฉบับภาษาสันสกฤต 4 ฉบับ ซึ่งฉบับภาคใต้เป็นฉบับที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับดั้งเดิมมากที่สุด และวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ใช้ฉบับของภาคใต้เป็นหลักในการศึกษาวิเคราะห์ บทที่ 3 ว่าด้วยจริยธรรมในนิทานvikramajit ซึ่งมีจริยธรรมข้อความเสียสละเป็นจริยธรรมสำคัญของท้าวvikramajit ของชนชั้นสูงและของคนทั่วไป บทที่ 4 ว่าด้วยจริยธรรมที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน และจริยธรรมที่ไม่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน จริยธรรมที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบันนั้น บางข้อสามารถนำมาใช้ได้โดยตรง และบางข้อต้องนำมาประยุกต์ก่อนใช้ บทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

สาระสำคัญของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้อยู่ที่การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมของ
ท้าววิกรมทิตย์ จริยธรรมของคนในสังคม จริยธรรมข้อที่สำคัญที่สุด และจริยธรรมที่
ควรนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน

Thesis Title The Ethics in the Vikrama-Carita : An
Analytical Study
Name Mrs. Rachanee Dechatiwong Na Ayuddhya
Thesis Advisor Assistant Professor Pranee Laphanich, Ph.D.
Assistant Professor Tasanee Sinsakul
Department Eastern languages
Academic Year 1986

ABSTRACT

This thesis is an attempt to study the conduct and behavior of King Vikramaditya, who was eulogized in the Sanskrit literature as an ideal monarch of the highest standard, and to make an evaluation of the ethical teachings found in the Vikramacarita Tale which are meant for the noble class people down to commoners. According to Fa-hian's account, the ethical standard of the king and of the public was the prime factor for the attainment and the maintenance of peace and glory of the Indian society in the fifth century, particularly in the reign of Candragupta II who was also known as King Vikramaditya.

The thesis is divided into five chapters. Chapter I is the introduction dealing with the problems, the purpose and scope of research, the method of doing research and its contribution to the society of the modern days. Chapter II deals with the study of the four Sanskrit versions of the Tale. It is found that the Southern Version, which was written primarily in prose, is more faithful to the original

than the others. The analytical study is therefore based on this Southern Version.

Chapter III is on the ethics found in the Vikramacarita Tale, especially the king's self sacrifice for the welfare of the public, and the ethics of the people from the upper castes down. Chapter IV deals with the ethical teachings from the application point of view. Some of these teachings can be directly applied in the Thai society, whereas others have to be modified before they can be implemented.

Chapter V is the conclusion and suggestions.

The main points in this thesis are the study of the ethical standard followed by King Vikramaditya and by the people, the most significant ethical teachings and those which should be introduced and emphasized in the modern society in Thailand.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านผู้มีอุปการคุณ
หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้คือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พ้าพานิช และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์
สินสกุล ผู้กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์ อาจารย์ได้ให้คำแนะนำ
เรื่องตำรา เอกสาร และแหล่งศึกษาค้นคว้า กรุณาให้ยืมตำราส่วนตัวของท่านและ
ได้เอาใจใส่ในการตรวจแก้ส่วนที่บกพร่องอย่างละเอียดถี่ถ้วนและสม่ำเสมอ
นอกจากนี้ยังได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดพิมพ์รูปเล่มอย่างละเอียด จนวิทยานิพนธ์
เสร็จเรียบร้อย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมนัตตา ผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหัวข้อ
วิทยานิพนธ์และกรุณาให้ยืมหนังสือส่วนตัวของท่าน อันเป็นข้อมูลสำคัญที่สุดสำหรับ
การวิจัยครั้งนี้

คุณจารุณี ทัพย์พิมานชัยกร ผู้พิมพ์วิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้อย่างถูกต้องและ
รวดเร็ว

และผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา สามี พี่น้อง และมิตรสหายทุกท่านที่ได้
ให้กำลังใจในการศึกษาเสมอมา

คำชี้แจงเรื่องการถ่ายตัวอักษร เทวนาครี เป็นอักษรโรมัน

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้ถ่ายตัวอักษร เทวนาครี เป็นอักษรโรมัน
ตามแบบของแฟรงคลิน เอกเจอร์ตัน (Franklin Edgerton) ซึ่งมีวิธีการถ่าย
อักษร เช่นเดียวกับเซอร์โมนีเยร์ โมเนียร์วิลเลียม (Sir Monier Monier-
Williams) ยกเว้นอักษร ศ (ś) เอกเจอร์ตันใช้อักษร c แต่โมนีเยร์
วิลเลียม ใช้อักษร s

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
คำชี้แจงเรื่องการถ่ายตัวอักษร เทวนาครี เป็นอักษรโรมัน	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	2
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	2
บทที่ 2 การศึกษาเกี่ยวกับนิทานvikramaditya	3
ประมวลนิทานสันสกฤตที่สำคัญ	3
นิทานvikramadityaฉบับภาษาสันสกฤต	4
ก. ชื่อนิทาน	4
ข. ผู้แต่งและยุคสมัยในการแต่ง	6
ค. สมมุติฐานเกี่ยวกับท้าวvikramaditya	8
ง. ท่วงทำนองการแต่ง	12
จ. ต้นฉบับนิทานvikramadityaฉบับภาษาสันสกฤต ...	17
ฉ. ลักษณะเฉพาะของนิทานvikramadityaฉบับต่าง ๆ	18
ช. นิทานvikramadityaฉบับกึ่งเต็ม	25
นิทานvikramadityaฉบับภาษาไทย	25
บทที่ 3 จริยธรรมในนิทานvikramaditya	32
ความหมายของคำว่าจริยธรรม	32
เนื้อหาจริยธรรมในนิทานvikramaditya	34

ก. จริยธรรมของท้าววิกรมทิตย์	35
1. จริยธรรมที่ได้จากการฝึกฝนอบรมจิตใจ ..	35
ก) ความเสียสละ	36
ข) ความอดทน	39
ค) การมีวาจาสัตย์	39
ง) การรับฟังเหตุผล	40
จ) ความไม่โลภ	40
ฉ) การคัดค้านผู้อื่น	40
ช) การไม่ประพฤติดิถีประเวณี	40
2. จริยธรรมที่เนื่องด้วยความเชื่อในศาสนา .	41
ก) การเคารพเทพเจ้า ฤๅษี และพราหมณ์	41
ข) การสงเคราะห์พราหมณ์	41
ค) การจัดทำพิธีบูชาบวงสรวง	41
ง) พิธีกรรมประจำวัน	41
3. จริยธรรมที่เกี่ยวกับการปกครอง	43
ก) การขยายอาณาเขต	43
ข) การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎร .	44
ข. จริยธรรมของชนชั้นสูง	44
1. จริยธรรมของพราหมณ์	45
2. จริยธรรมของข้าราชการ	46
ก) หน้าที่ของจาร์บุรุษ	46
ข) หน้าที่ของข้าราชการทั่วไป	46
ค. จริยธรรมของคนทั่วไป	47
1. หน้าที่ของคฤหัสถ์	47
2. หน้าที่ของภรรยา	47
3. หน้าที่ของบุตร	48
4. การเคารพและการบูชาพราหมณ์	48
5. การสะสมความดี	49

บทที่ 3

6. การชำระบาป	49
7. การคบเพื่อนดี	49
8. การมีจิตสุจริต	50
9. การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น	50
10. ความเสียสละ	50
11. ความพากเพียรและความกล้าหาญ	51
12. ความรอบคอบในการดำเนินชีวิต	51
13. ความมีกิริยามารยาท	51

บทที่ 4 จริยธรรมในนิทานวิกรมจริตที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน 53

จริยธรรมที่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน

ก. จริยธรรมที่นำมาใช้ได้โดยตรง

1. หน้าที่ของคฤหัสถ์	54
2. หน้าที่ของบุคร	54
3. ความเสียสละ	54
4. การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น	55
5. การมีจิตสุจริต	55
6. การรับฟังเหตุผลและการตั้งเตือนผู้อื่น ..	55
7. ความพากเพียรและความกล้าหาญ	56
8. ความไม่ประพฤติกิณคประเวณี	56
9. ความรอบคอบในการดำเนินชีวิต	56
10. การคบเพื่อนดี	56
11. การสะสมความดี	57

ข. จริยธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้

1. การสงเคราะห์พรหมณ์	57
2. ความมีกิริยามารยาท	58

จริยธรรมที่ไม่สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน

ก. การชยายอาณาเขต	59
ข. การเคารพเทพเจ้า ฤๅษี และพรหมณ์	60

บทที่ 4	ค. การเผาตนเองตายตามสามีในกองไฟ	60
	ง. การชำระบาป	60
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	62
	บรรณานุกรม	64
	ภาคผนวก ก. นิทานvikramajyotibhaskar ภาคใต้ตัวอักษรโรมัน ...	69
	ภาคผนวก ข. นิทานvikramajyotibhaskar ภาคใต้ฉบับแปลเป็นภาษาไทย	189
	ประวัติผู้เขียน	314